

Tisková zpráva, Brno, 6. dubna 2017

Výzkum ukazuje, jak se učitelé podíleli na budování socialismu

Každodenní fungování škol za socialismu popisují výsledky výzkumu, pod nímž jsou podepsáni Jiří Zounek, Michal Šimáně a Dana Knotová z Ústavu pedagogických věd Masarykovy univerzity. Informace z rozhovorů s 37 kantory ukazují, s jakými problémy se učitelé museli před rokem 1989 vyrovnávat a že se z nich do značné míry stali hlídači výročí a bojovníci s náboženstvím.

Badatelé rozhovory pokrývali časové období od 50. let až po léta 90., a mluvili tedy s kantory nejstarších věkových kategorií až po ty, kteří kolem listopadové revoluce do školství teprve nastupovali. „*Setkávali jsme se s různými dilematy a spleťnými lidskými osudy,*“ shrnul Zounek, který využil jednu z posledních možností pamětníky zastihnout. Pomalu totiž vymírají.

Učitelé vzpomínali například na to, jak se v 50. letech dělaly reformy, které měly československý vzdělávací systém připodobnit tomu sovětskému. Kantoři byli v té době do značné míry hlídači výročí, která měla být zmíněna i v předmětech, kde by je nikdo nečekal, třeba v matematice nebo technickém vyučování.

Velkým tématem jihomoravských učitelů, kteří se výzkumu zúčastnili, byla otázka víry. Pamětníci uváděli, že jejich úkolem bylo od ní žáky odvracet. „*Kantoři vykazovali počty dětí, které chodily do náboženství. Když někde nebylo ani jedno, dostali odměnu,*“ uvedl Zounek. Ve výpovědích se objevovaly i vzpomínky na to, jak někteří kantoři hlídali při nedělní mši u kostelů, aby věděli, kdo do nich míří. Někteří také mluvili o morálních dilematech, která prožívali: Ač byli sami někteří vychováni v křesťanské víře, měli chodit do rodin a přesvědčovat je, aby od ní upustili.

V 60. letech nastalo všeobecné uvolnění, které proniklo až do školních tříd. „*Pedagogové zmiňovali, že se ve výuce cítili volněji, znovu se mohlo učit třeba o Masarykovi, a také sešity, kam se zapisovaly různé ideologické úkoly, byly najednou prázdnější,*“ přiblížil Zounek, podle něhož se však s nástupem normalizace poměry znovu rychle přioštlily. Srpnová okupace školství zasáhla silně, učitele totiž zastihla v přípravném týdnu. V rozhovorech s badateli mluvili o tom, že nikdo nevěděl, co lze od následujících týdnů a let čekat.

Důležitou roli v chodu školy hráli ředitelé – to oni často rozhodovali o míře ideologického zapálení školy. Řada vzpomínek se dotýká pověstného „převlékání kabátů“, a to i v souvislosti s listopadovou revolucí. Svědectví učitelů i dobové dokumenty přináší kniha s názvem *Socialistická škola pohledem pamětníků: Sonda do života učitelů v Jihomoravském kraji*, kterou vydalo nakladatelství Wolters Kluwer.

Martina Fojtů, Tiskový odbor Masarykovy univerzity

Rektorát, Žerotínovo nám. 9, 601 77 Brno, T: +420 549 493 751, M: +420 725 316 694, E: fojtu@rect.muni.cz, www.muni.cz

Text této tiskové zprávy, k němuž vykonává autorská práva Masarykova univerzita, je dostupný pod licenčními podmínkami [Creative Commons Uvádějte autora 3.0 Česko](https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/). Užití textu na základě zákona tím není nijak omezeno, zúženo či limitováno